

Pyhjärven puolesta vuonna 2014

Helmikuu: Haja-asutuksen jätevesisuunnitelmia tuetaan.....	2
Maaliskuu: Löytämisen riemua ja märkiä saappaita	3
Huhtikuu: Melkein 20-vuotias	4
Toukokuu: Lisää työkaluja maaseudun kehittämiseen	5
Kesäkuu: Pyhjärven uimarannat ja veden laatu	6
Heinäkuu: Vesistökuunnostajien uudesta verkostosta tukea vesienhoitotyöhön.....	7
Elokuu: Lähivesien merkitys	9
Marraskuu: Virtaamamittauksia tekemässä.....	10

HELMIKUU: HAJA-ASUTUKSEN JÄTEVESISUUNNITELMIA TUETAAN

Pyhäjärveen kohdistuvaa kuormitusta tulee esimerkiksi teollisuuden, yhdyskuntien ja maatalouden lisäksi hajakuormituksesta, jonka yksi osa on haja-asutuksen jätevedet. Monilla alueilla haja-asutuksen jätevedet eivät pääse järveen saakka, mutta näilläkin alueilla kiinteistön tai naapureiden mahdolliset kaivot ja lähiojat ja -vesistöt kärsivät haja-kuormituksesta ja hygieniahaitoista. Paljon on myös niitä kiinteistöjä, jotka sijaitsevat järveen laskevien ojien ja jokien varsilla tai suoraan järven ranta-alueilla, eivätkä kuulu viemäriverkon piiriin.

Pyhjärviseudulla on tällä hetkellä yli tuhat kiinteistöä, joiden tulee tehdä kunnostustoimia jätevesien käsittelyyn 15.3.2016 mennessä. Käytännössä joka päivä pitäisi kunnostaa yksi kiinteistö jätevesiasetuksen vaatimusten mukaiseksi. Kunnostusta varten tulee Euran, Säköylän ja Köyliön kuntien alueella tehdä rakennusvalvontaan toimenpideilmoitus ja Pöytyän kunnan alueella toimenpidelupahakemus, joiden yhteyteen on liitettävä suunnitelma jätevesijärjestelmän kunnostamisesta. Pyhjärvi-instituutin ja Satafoodin yhteistyöhankkeena Satakunnassa ja Valonian toimesta Varsinais-Suomessa on käynnissä jätevesineuvontahakkeita, joista voi kysyä tarkempaa lisätietoa jäteveden käsittelystä, menetelmistä ja mahdollisuuksista. Suunnitella hankkeissa ei tehdä, mutta hankkeiden kautta voi saada lisätietoa suunnittelua tekevistä tahoista.

Pyhjärviseudun alueella kunnat panostavat kiinteistöjen jätevesien käsittelyyn siten että, Eura, Köyliö ja Säköylä tukevat kiinteistökohtaisten jätevesisuunnitelmien tekoa 200 eurolla/kiinteistö. Tuki koordinoidaan Pyhjärvi-instituutin kautta. Avustusta voi hakea, kun suunnitelma on tehty ja maksettu ja se on hyväksytty rakennusvalvonnassa. Hakemuslomakkeen lisäksi Pyhjärvi-instituuttiin toimitetaan kopio suunnitelman laskusta tai kuitti maksetusta suunnitelmasta ja rakennusvalvonnan päätös. Tukea on mahdollisuus saada 31.12.2014 mennessä tehdyille suunnitelmille. Kiinteistökohtaisia suunnitelmia laaditaan jätevesien maaperäkäsittelystä sekä eri laitevalmistajien laitepuhdistamoista. Pyhjärviseudun vahva toimija Biolan haluaa omalta osaltaan olla mukana avustushankkeessa tarjoamalla seudun asukkaille valikoimassaan olevia jätevesijärjestelmiä. Biolan lahjoittaa Pyhjärvi-instituutin käyttöön Eurajoen, Köyliönjärven ja Pyhjärven suojelutyöhön osan jokaisesta myymästään puhdistamojärjestelmästä.

Jätevesijärjestelmien kunnostuksen miettiminen ja toteutus on hyvä aloittaa nyt. Aikaa toimien toteuttamiseen on kaksi vuotta, mutta tehtävää on paljon ja aika kuluu nopeasti. Kunnossa oleva jätevesijärjestelmä nostaa asunnon arvoa ja on esimerkiksi myyntitilanteessa etusijalla vastaavaan kiinteistöön, jossa jätevesijärjestelmä ei ole kunnossa. Lisäksi nyt voimassa oleva avustus on käytettävissä vain tämän vuoden loppuun, joten se kannattaa ehdottomasti hyödyntää. Suunnittelun, toimenpideilmoituksen ja avustushakemuksen voi tehdä jo valmiiksi tänä vuonna. Toteuttaa järjestelmä täytyy 15.3.2016 mennessä.

Teksti:

Henna Ryömä, suunnittelija,
Pyhjärvi-instituutti

MAALISKUU: LÖYTÄMISEN RIEMUA JA MÄRKIÄ SAAPPAITA

Piha täyttyi iloisesta pulinasta ja Pyhäjärvi-instituutin eteinen saappaista ja repuista, kun linja-autollinen koululaisia saapui kuulemaan lähiruusta ja Säkylän Pyhäjärvestä viime keväänä. Pyhäjärven jäät olivat juuri lähteneet ja keväinen päivä oli aurinkoinen. Sisältä matka jatkui Lohiluomaan luontopolulle. Matkan varrella tutkittiin luontoa, bongattiin lintuja ja ihmeteltiin kekomuurahaisia. Ensimmäiset sitruunaperhoset ja kimalaiset kirjattiin luontohavaintoihin ja nähtiin matkalla harmaapäätikan ja käpytikan taistelua kolopai-koistakin - vai reviiriääkö harmaapäätikka puolusti... Ensimmäisen valkovuokonkin oli joku tarkkasilmäinen huomannut.

Koululaisten parissa tehtävää ympäristökasvatustyötä tehtiin viime vuonna, kun Pyhäjärvi-instituutti oli mukana toteuttamassa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen VELHO-hankkeen vesiovetuspäiviä. Hankerahoituksella järjestettiin opetusta 3.-5. -luokkalaisille yhteensä kahdessakymmenessä koulussa ympäri Satakuntaa. Päivien aikana keskusteltiin vedestä, sen kulutuksesta ja miten vettä voidaan säästää ja suojella. Lisäksi erilaisin leikin ja pelein tutustuttiin veden kiertokulkuun ja ravintoverkkoon, tutkittiin vettä ja tunnistettiin ötököitä. Toivottavasti vastaavaa rahoitusta saataisiin myös tulevaisuudessa, jotta useammalla koululla olisi mahdollisuus järjestää vastaavia räätälöityjä päiviä. Materiaali on kuitenkin kaikkien käytettävissä jatkossakin ja se löytyy Omat vedet paremmiksi -kampanjan nettisivuilta.

Luontoretki jatkui Möljän uimarannalle, jossa paistettiin makkaraa ja uitettiin saappaita rantavedessä. Eihän siitä sitten ihan kuivin jaloin selvitty, mutta onneksi luokkatovereilta löytyi kuivat vaihtohousut ja kenkät.

Ympäristökasvatus on lisääntynyt kouluissa ja monta kertaa huomaa, kuinka valveutuneita lapset ovat esimerkiksi kierrätyksen suhteen. Vihreät koulut, yhteistyö paikallisten jätelaitosten kanssa ja opettajien valveutuneisuus ohjaavat lapsia kestäväan kulutukseen ja kestäväan luonnon kuluttamiseen. Vedestä löydetty roskat ongitaan ylös ja viedään roskikseen. Joutsenia silti pitää vähän härnätä - jotkin asiat eivät sukupolvienvaihtuessa muutu.

Luonnon tarkkailu on yksi keino seurata ympäristön tilaa, kiinnostua, tutkia ja tarvittaessa toimia ympäristömme hyväksi. Meidän aikuisten tulisi tarjota mahdollisuuksia lapsille luonnon tarkkailuun ja havaintojen tekemiseen. Ihan lähimaasto riittää. Kesäiset uimaretket ja soutamaan opettelu, talviset pilkkireissut, hiihtoretket Pyhäjärven jäällä ja kaakaon nauttiminen laavullakevätaurin-gossa ovat niitä asioita, jotka luovat suhteemme luontoon ja vesistöihimme. Aaltojen muovaamat pohjadyynit varpaitten alla ja talviset mäntymetsät tuovat tuoksumuistoja ja hymyn huulille monelle aikuisellekin. Eikä meille aikuisillekaan tee huonoa pistää nokka kohti tuulta, silmät kiinni ja korvat auki. Rentoutua ja nauttia.

Teksti:

Henna Ryömä, suunnittelija, Pyhäjärvi-instituutti

HUHTIKUU: MELKEIN 20-VUOTIAS

Tiedotimme vastikään Pyhäjärven suojeluohjelman neljännen toimikauden alkamisesta. Tiedotetta kirjoittaessani havahduin ensimmäisen kerran siihen tosiasiaan, että suojelutyö viettää ensi vuonna 20-vuotissyntymäpäiviään. Pyhäjärven suojelurahaston ensimmäinen toimikausi alkoi 1.1.1995. Koska olen kuitenkin juuri viime vuonna käyttänyt huomattavan osan työpäiviäni uuden toimikauden (nyt jo sitten 2013-2020) valmisteluun, tiedän, kuinka työlästä hommaa moisen kokonaisuuden kokoaminen on ja niinpä myös ensimmäistä toimikautta on varmasti valmisteltu jo pitkään ennen tammikuuta 1995. Voimme siis hyvällä syyllä ajatella, että jo huhtikuussa 1994 valmistelu oli hyvässä vaiheessa.

Vuonna 1994 oli tiedossa, että Pyhäjärven ulkoinen kuormitus lähestyi kriittistä rajaa, joka saattaisi olennaisesti heikentää vedenlaatua. Vuoden 1994 kokonaiskuormitus oli itse asiassa hyvin samanlainen kuin vuonna 2013. Järven tilakin muistutti nykyistä: näkösyvyys oli keskimäärin puolisen metriä parempi ja klorofyllipitoisuus samanlainen kuin nyt. Ravinnepitoisuudet olivat hiukan alhaisempia. Suurin muutos on tapahtunut levien määrässä ja laadussa, nykyisin vallitsevia Planktothrix- ja Gloeotrichia- lajeja ei järvessä ollut ollenkaan ja levien kokonaisuus oli alhaisempi, mutta jo tuolloin selvästi nousussa.

Se, että järven tila tällä hetkellä on varsin samanlainen kuin 20 vuotta sitten, kertoo siitä, että suojelutyö on tuottanut tulosta. Suojelutyöhön havahduttiin ajoissa, tilanne 1993 oli vielä monin tavoin hyvä. Pitkäkestoisilla ja hyvin suunnitelluilla toimilla kuormituksen ongelmaan ja järven rehevöitymiseen pystyttiin puuttumaan. On tietenkin melko hankalaa arvioida, minkälainen järvi olisi ilman suojelutyötä, mutta on hyvinkin varmaa, että vuoteen 2000 jatkunut järven tilan heikkeneminen olisi jatkunut. Jos muutosten nopeus olisi jatkunut samana kuin tuolloin, olisi Pyhäjärvi selvästi nykyistä rehevämpi ja käyttökelpoisuudeltaan nykyistä heikompi.

On hyvin, hyvin poikkeuksellista, että paikalliset toimijat vapaaehtoisesti rahoittavat järven suojelua 20 vuotta. Aikoinaan, silloin 1994, paikalliset kunnat, teollisuus ja järjestöt tällä alueella osoittivat poikkeuksellista viisautta ja kaukonäköisyyttä ymmärtämällä, että Pyhäjärven tilan turvaamiseksi ei ole nopeita taikatemppuja ja kevyitä ratkaisuja. Tarvittiin sekä pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä että sitoutumista. Ylpeänä tehdystä työstä ja uudesta IV toimikaudesta jään odottelemaan niitä varsinaisia 20-vuotisjuhlia.

Teksti:

Anne-Mari Ventelä,
vesistötoimialan päällikkö, Pyhäjärvi-instituutti
Kirjoittaja on toiminut Pyhäjärven suojeluohjelman johtajana vuodesta 2000.

TOUKOKUU: LISÄÄ TYÖKALUJA MAASEUDUN KEHITTÄMISEEN

Huhtikuun lopussa valtioneuvosto hyväksyi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman vuosille 2014-2020. Ohjelma vaatii vielä Euroopan komission hyväksynnän, joka on odotettavissa syksyllä. Maaseutuohjelman julkinen rahoitus on yhteensä 5 618 miljoonaa euroa. Maaseutuohjelmasta rahoitetaan mm. ympäristö- ja luonnonhaittakorvaukset.

Maaseutuohjelman kolme strategista painopistettä ovat biotalouden edistäminen, maaseudun elinkeinojen kehittäminen ja maaseudun elinvoiman sekä elämänlaadun parantaminen paikallisella omaehtoisella toiminnalla. Ohjelman suuret linjat ovat siis pysyneet samana kuin edelliselläkin toimikaudella. Uudella ohjelmalla pyritään mm. kehittämään maaseudun osaamista ja yhteistyötä, hillitsemään ilmastonmuutosta, parantamaan vesistöjen ja maaperän tilaa sekä vahvistamaan maataloustuotannon kilpailukykyä. Ohjelma on Maa- ja metsätalousministeriön mukaan keskeisin väline Suomen maatalouden uudistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi. Uusi maaseutuohjelma antaa paljon mahdollisuuksia ilmasto- ja vesistöasioiden edistämiseen sekä maa-seudun kehittämiseen. Ohjelman varojen avulla viljelijät voivat panostaa uuteen tekniikkaan sekä uusiutuvaan energiaan sekä valmistautua ilmastonmuutokseen. Uutena ja ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta oleellisena kohtana toimenpidelistalle on tullut neuvonta. Toimenpiteen avulla viljelijät voivat hyödyntää useiden eri alojen asiantuntijoita elinkeinonsa kehittämiseen.

Pyhäjärvi-instituutin hallinnoima ja koordinoima Pyhäjärven suojeluohjelma aloitti tämän vuoden alusta vuoteen 2020 kestävä 4. toimikauden. Uuden toimikauden toimet ja tavoitteet linkittyvät hienosti yhteen kansallisen maaseutuohjelman kanssa. Keskeisinä tavoitteina kummassakin ohjelmassa ovat vesistöjen ravinne- ja kiintoainekuormituksen vähentäminen ja ilmastonmuutokseen varautuminen vesiensuojelussa. Suojeluohjelmassa tavoitteet pyritään saavuttamaan tiiviillä yhteistyöllä Pyhäjärven valuma-alueen toimijoiden kanssa. Tärkeimpiä toimia ovat tilakohtainen koulutus, neuvonta ja tutkimustiedon jalkauttaminen sekä alueen toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen. Pyhäjärvi-instituutti edistää viimeksi mainittua mm. kokoamalla uudella toimikaudella suojeluohjelman ja tulevien hankkeiden tueksi valuma-alue työryhmän. Ryhmä koostuu mm. instituutin asiantuntijoista, viljelijöistä, viranomaisten edustajista ja yliopistojen asiantuntijoista.

Parhaimpiin tuloksiin Pyhäjärven vesiensuojelussa ja alueen maatalouselinkeinojen kehittämisessä päästään, kun hyödynnetään kunkin alueen toimijan vahvuuksia. Esimerkiksi maatalojen kokonaisvaltainen tarkastelu ympäristönäkökulmasta ja vesiensuojelutoimien ideointi yhdessä viljelijän kanssa palvelee suojeluohjelman tavoitteita tehokkaasti. Suojeluohjelman tavoitteiden täyttämiseen tarvitaan suojelutoimiin mukaan alueen toimijat kattavasti.

Teksti:

Sauli Jaakkola, asiantuntija, agronomi, Pyhäjärvi-instituutti

Pyhäjärvellä ja sen valuma-alueella sijaitsee Euran ja Säskylän kuntien alueella yhteensä kuusi yleistä pientä uimarantaa. Pyhäjärvisuudun ympäristölautakunta laatii vuosittain uimarantaluettelon rannan haltijoiden, omistajien, yleisön kommenttien sekä muiden mahdollisten tietojen perusteella ennen uimakauden alkua. Uimakaudella tarkoitetaan 15.6.-31.8. välistä ajanjaksoa. Vuonna 2014 Pyhäjärvellä sijaitsevat yleiset uimarannat ovat Euran alueella Kiperi ja Raumanmöljä sekä Säskylän alueella Säskylän hiekkaranta, Katismaan ranta, Nummiranta ja Korven uimapaikka, joka on Pyhäjoen varrella. Lisäksi Euran ja Säskylän alueella on yhteensä viisi yhteisöjen tai yritysten uimarantoja, jotka ovat Pyhäjärvisuudun ympäristötoimiston tarkastusten piirissä.

Lainsäädäntö asettaa yleisille uimarannoille terveydensuojellisia ja kuluttajaturvallisuuslain mukaisia vaatimuksia, joiden valvonnasta Euran, Huittisten, Kokemäen, Köyliön ja Säskylän alueella vastaa Pyhäjärvisuudun ympäristötoimisto. Uimarannan ylläpitäjä on vastuussa, että turvallisuusasiat ovat kunnossa. Uimavedestä otetaan uimakauden aikana kolme kertaa näyte tasaisin väliajoin uimakauden aikana. Näytteistä määritetään hyväksytyssä laboratorioissa enterokokit ja Escheriacoli-bakteerit. Uimarantaveden laadun raja-arvot ovat: 1) suolistoperäiset enterokokit 400 pmy/ 100 ml ja Escherichia coli 1000 pmy/ 100 ml. Lisäksi tarkastetaan aistinvaraisesti näytteenoton yhteydessä uimavedestä sinilevät eli syanobakteerit, makrolevät, kasviplankton ja jätteet kuten öljymäiset aineet, tervamaiset aineet, kelluvat materiaalit, muovi, lasi ja pullo. Lainsäädäntö määrittää omalta osaltaan tietoja, jotka sijaitsevat uimarannalla yleisön nähtävänä. Tiedoista huolehtiminen kuuluu uimarannan omistajalle tai haltijalle yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa.

Vuoden 2014 uimakausi on aluillaan ja Pyhäjärven uimarannoilta otettiin uimavesinäytteet toukokuun puolivälissä ennen uimakautta. Vuonna 2013 uimavedet täyttivät uimarantavesille asetetut laatuvaatimukset selkeästi enterokokkien ja Escheriacoli-bakteerien osalta. Sinilevää esiintyi kuitenkin kaikilla uimarannoilla paitsi Korven uimapaikassa. Nähtäväksi jää, millainen tilanne on tänä vuonna. Vuosittain runsaimmat sinileväesiintymät ilmaantuvat yleensä heinä-elokuussa. Sinilevä ajautuu rannalle ajoittain, tuulesta ja muista sääoloista riippuen. Runsaan sinilevän havaitsee rantavedessä vihreänä lateksimaisena massana. Vähäinen määrä sinilevä näkyy vedessä pieninä kellertävinä tai vihertävinä rakeina tai hippusina, jotka esim. kepillä koskettaessa hajoaa hiukkasiksi. Pyhäjärvestä on tunnistettu mm. Anabaena- ja Gloeotrichia -sinileväsukuja. Gloeotrichia ei ole tämän hetken tietojen perusteella myrkyllinen, mutta Anabaena saattaa tuottaa myrkyllisiä tai ärsyttäviä yhdisteitä veteen, joten leväpitoista vettä ei saa juoda. Sinilevien on todettu voivan aiheuttaa iho-, silmä- tai muita allergiaoireita joillekin ihmisille. Uimarannoille on asetettu tarvittaessa varoituksia tai kieltoja koskien sinilevää. Jos uimavedessä näkyy runsaasti levää, on vältettävä uimista tai käytävä suihkussa heti uimisen jälkeen. Erityisesti on varottava, ettei päästä pieniä lapsia veteen, jotta he eivät saisi levää suuhunsa. Samoin myös koti- ja lemmikkieläimet on pidettävä poissa vedestä. Tosin yleiselle uimarannalle ei saa tuoda muutoinkaan eläimiä. Leväpitoista vettä ei pidä käyttää löylyvetenä, sillä myrkylliset yhdisteet eivät hajoa kuumennettaessa.

Pyhäjärven uimarannoilla on esiintynyt myös järvisyhyä, joka ilmenee ihon kutiamisena ja iholle nousevina näppylöinä. Korven uimarannalla syyhyä ei ole koskaan havaittu. Järvisyhyyn aiheuttaja on imumato, joka on vesilinnun loinen. Toukan väli-isäntä on kotilo, josta imumadon alle 0,5 millimetrin pituiset toukat vapautuvat veteen. Uutta isäntää etsiessään toukat voivat tunkeutua vesilinnun sijasta joskus ihmisen tai esimerkiksi koiran ihoon. Toukka ei pysty tunkeutumaan ihmisen verenkiertoon vaan kuolee ihokerroksiin ja poistuu ihoeritteiden mukana. Järvisyhy on kiusallinen, mutta muutoin vaaraton vaiva, jonka oireet hä-

viävät yleensä muutamassa päivässä. Jotkut ihmiset ovat huomattavasti herkempiä saamaan oireita järvisyyhystä kuin toiset. Järvisyyhyä esiintyy varsinkin ruohikkoisessa rantavedessä, jossa imumadon toukat tyypillisesti esiintyvät. Mahdollisuuksien mukaan suihku ja ihon kuivaus karhella pyyheliinalla heti uinnin jälkeen vähentää mahdollisuutta saada järvisyyhyn oireita.

Asukkailla on mahdollisuus tehdä ehdotuksia ja huomautuksia koskien uimarantaluetteloa. Uimarantaluettelo ja uimavesitulokset on nähtävillä Pyhäjärvisuodun ympäristötoimiston kotisivuilla <http://www.sakyla.fi/fi/ymparisto/ymparistoterveydenhuolto/uimarannat>. Lisätietoja saa tarvittaessa Pyhäjärvisuodun ympäristötoimistosta sähköpostiosoitteesta ymparistoterveydenhuolto@sakyla.fi.

Teksti:

Terveysvalvonnan johtaja Olli Sjövall, Pyhäjärvisuodun ympäristötoimisto

HEINÄKUU: VESISTÖKUNNOSTAJIEN UUDESTA VERKOSTOSTA TUKEA VESIENHOITOTYÖHÖN

Suomalaisten kesänviettoon, ja muidenkin vuodenaikojen virkistäytymiseen, liittyy olennaisesti vesillä oleilu ja monenlainen vesien läheisyydestä nauttiminen. Tuhansien järvien ja jokamiehenoikeuksien maassa vesien hyvän tilan saavuttamiseen tai turvaamiseen tähtäävät toimet tuottavatkin hyötyä kaikille asuinpaikasta riippumatta.

Rehevöityminen on edelleen Suomen vesistöjen suurimpana uhkana. Suomessa arvioidaan olevan 1500 kunnostustarpeessa olevaa järveä ja lisäksi monilla alueilla jokien ja myös rannikkovesien tila kaipaa kohennusta. Vesienhoidon lakisääteiseksi tavoitteeksi on asetettu, että vesistöjemme tila ei enää heikkene ja vesistöt saavuttavat vähintään hyvän ekologisen tilan vuoteen 2015 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan vielä runsaasti käytännön työtä ja myös sitä tukevaa tutkimus- ja seurantatietoa. Vesien kunnostaminen on pitkäjänteistä toimintaa, joka monesti kantaa hedelmää vasta vuosien kuluttua. Nopeasti toteutettavat kunnostustoimenpiteet eivät aina ole pitkällä tähtäimellä parhaita. Hyvänä kannustimena vesienhoitotyössä toimii kuitenkin se, että monilla alueilla, kuten esimerkiksi Säkylän Pyhäjärvellä ja Lahden Vesijärvellä, rehevöitymiskehitys on saatu talttumaan ja kunnostustoimilla on saatu näkyviä tuloksia.

Onnistuneeseen vesienhoitoon tarvitaan paljon taustatietoa kohteena olevan vesialueen ja sen valuma-alueen ominaispiireistä, kunnostusmenetelmien tuntemusta, uusien kunnostuskeinojen etsimistä ja kokeilemistä, ja myös näkemystä tulevaisuudesta kuten esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksesta eliöyhteisön vuorovaikutussuhteisiin. Monipuolisen osaamistarpeen vuoksi vesienhoidossa tarvitaankin laajaa yhteistyötä eri asiantuntijatahojen, kunnostustoimien toteuttajien ja alueen asukkaiden välillä. Vuonna 2012 perustettu valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto on kaikille avoin yhteydenpitofoorumi, jossa välitetään vesien kunnostukseen liittyvää ajantasaista tietoa, kokemuksia kunnostustoimista ja verkostoitumisen kautta luodaan lisävoimia vesienhoitotyöhön. Kiinnostaako vesien tila ja vesienhoito? Valtakunnallista tietoa vesien tilasta voi löytää esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) vesien tila kartalla - verkkopalvelusta, SYKE:n ylläpitämästä Järviwikistä ja ympäristöhallinnon ympäristö- ja paikkatietopalvelu Oivasta. Myös ELY-keskusten, yksittäisten järviyhdistysten ja muiden vesistökuunnostuksen organisaatioiden verkkosivuilla on paljon Suomen vesistöjä koskevaa perustietoa ja ajankohtaisia asioita lähivesien tilasta. Myös uusi vesistökuunnostusverkosto kannustaa ja tukee kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä vesien hoito- ja suojelutyössä. Vesistökuunnostusverkoston ytimen eli suunnitteluryhmän muodostavat aktiiviset vesistö-

kunnostajat eri puolilta Suomea. Verkostoa rahoittavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Verkoston ylläpidosta vastaa Suomen ympäristökeskus.

Verkoston verkkosivut ovat osoitteessa www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesistokunnostusverkosto.

Vesistökunnostusverkoston vuosittainen huipputapahtuma on seminaari, joka kokoaa yhteen vesistöjen kunnostuksesta kiinnostuneita ihmisiä tutustumaan toisiinsa, keskustelemaan ja oppimaan uutta. Seminaarissa palkitaan vesien kunnostustyössä ansioitunut toimija vuoden vesistökunnostajapalkinnolla. Vuoden 2014 seminaari järjestettiin kesäkuussa komeiden reittivesien maisemissa Iisalmessa. Seuraavan vesistökunnostusverkoston vuosiseminaarin valmistelukin on jo alkanut: vuoden 2015 seminaarin järjestää Pyhäjärvi-instituutti ja silloin 20 vuotta täyttävä Pyhäjärven suojeleohjelma.

Teksti: Päivi Laine, asiantuntija, Pyhäjärvi-instituutti

ELOKUU: LÄHIVESIEN MERKITYS

Mitä lähivedet merkitsevät sinulle? Itse käytän lähivesiä paljon virkistyskäyttöön muun muassa uimalla niissä sekä ulkoilemalla niiden äärellä. Varsinkin näin pitkän helleputken aikana, josta tänä kesänä olemme saaneet nauttia, on lähivesien merkitys viilentäjänä ja virkistäjänä ollut erittäin tärkeä.

Olen työskennellyt nyt kesän ajan Pyhäjärvi-instituutissa ja samalla päässyt tutustumaan minulle aiemmin melko tuntemattomaan Pyhäjärveen. Olen saanut ihailia sitä aamuisin tullessani töihin, ollut mukana järvinäytteenotossa ja tottakai päässyt myös uimaan siinä.

Nautinnollinen uiminen missä tahansa järvessä tai meressä vaatii kuitenkin sen, että vesistö on hyvässä kunnossa niin ulkonäöltään, kuin laadultaankin. Jotta vesien tila saadaan ylläpidettyä tai saavutettua, on sen hyväksi tehtävä jotain. Pienetkin teot auttavat. Nyt voit lähteä sanoista tekoihin osallistumalla lähivesihaasteeseen ja haastaa samalla vaikka naapurin tai ystävän mukaan toimimaan.

Lähivesihaaste on Satakuntalaisten toimijoiden ideoima ja varsinaista haastepäivää on tarkoitus viettää ensimmäisen kerran 30.8.2014 ja sen jälkeen vuosittain. Tarkoitus ei ole tehdä hyvää vesien puolesta ainoastaan tuona yhtenä päivänä, vaan työ on jatkuvaa ja pitkäaikaista. Lähivesihaasteessa haastetaan sekä yksityisiä ihmisiä, että yhdistyksiä ja yrityksiä tekemään jotain pientä tai suurta lähivesiensä hyväksi. Teko voi olla mikä vain juttu, joka on askel kohti parempaa lähivesien kuntoa. Eri puolilla Satakuntaa järjestetään muun muassa talkoita, joihin voi osallistua. On myös mahdollista järjestää omat talkoot tai tehdä esimerkiksi vesistöystävällisiä valintoja arjessa.

Haasteeseen on jo lähtenyt mukaan monia toimijoita, joista yhtenä esimerkkinä Rauman kaupungin kasvat- ja opetusvirasto; Raumalla lähivedet ovat mukana opetustyössä koko seuraavan lukuvuoden ajan. Lisätietoa lähivesihaasteesta ja vinkkejä siihen, mitä sinä voisit tehdä, löytyy osoitteesta <http://lahivesihaaste.weebly.com/> sekä haasteen facebook-profiilista, johon omasta lähivesiteosta on tarkoitus raportoida. Myös haasteen twitteriin pystyy raportoimaan.

Lähialueella järjestettäviin talkoisiin on jo päässyt osallistumaan esimerkiksi 9.8. Ala-Satakunnan ympäristöseura ry:n, Pyhäjärven suojeluyhdistys ry:n ja Pyhäjärvi-instituutin järjestämässä Jättipalsamin torjuntatal-koissa Katismaan saarella, Säkylässä. Lisäksi on tulossa muun muassa ympäristöseuran järjestämä Niityn hoitotalkoot 23.8. Euran Kiukaisissa, Wanhan apteekin puutarhassa. Lisätietoja näistä ja muista tulevista talkoista saa yllä olevasta nettiosoitteesta.

Itselleni ekologiset valinnat ja tällä tavoin lähivesien parantaminen ovat jo vakiintuneita käytäntöjä. Arjessa käytän fosfaatittomia ja mahdollisimman vähän kemikaaleja sisältäviä pesuaineita, kuten esimerkiksi pesupähkinöitä. Lisäksi lajittelen jätteet ja yritän kiinnittää huomiota ostamieni tuotteiden koko elinkaareen pakkausmateriaalista loppukäyttöön. Lähivesihaasteessa tarkoitus on kuitenkin haastaa itsensä tai muut tekemään jotain uutta - jotain, mikä ei ole osa normaalia toimintaa. En ole vielä päättänyt mitä se tulee olemaan - ehkäpä osallistun joihinkin talkoisiin.

Teksti: Nina Hyyppä, jätevesineuvoja,
Pyhäjärvi-instituutti

MARRASKUU: VIRTAAMAMITTAUKSIA TEKEMÄSSÄ

Lämmintä vaatetta päälle ja autoon. Mukaan pakattiin virtaamamittari, mittanauha, kahluuhousut ja -kengät sekä pari ruuvimeisseliä pitämään mittanauhaa paikallaan ojan penkoilla. Lähdimme Yläneenjokeen laskeviin ojiin tekemään virtaamamittauksia kauniina syksyisenä perjantaina. Tätä päivää oli edeltänyt monta päivää sadetta ja tuulta, joten oli hyvää tuuria, että pääsimme nauttimaan melko tyyneistä ilmasta ja auringon säteistä. Vaikka ilma olikin kaunis, oli vesi jo syksyn myötä jäähtynyt kylmäksi. Suurista vaatekeroksista sekä villasukista huolimatta varpaat ehtivät hiukan palella ojan pohjalla, jalat reisiä myöten vedessä seistessä. Se ei kuitenkaan haitannut mittausten kulkua.

Virtaamamittauksia tehdään Yläneenjokeen laskevissa uomissa mahdollisuuksien mukaan kuukausittain. Tavoitteena on selvittää uomissa kulkevan veden määrää. Virtaama kertoo veden määrän tiettyä aikayksikköä kohden esimerkiksi kuutiometreinä sekunnissa (m^3/s). Jotta uomasta saadaan tietoon vuotuinen keski-*virtaama*, tulee mittaus toistaa samasta kohtaa useaan kertaan erilaisissa virtaamatilanteissa. Keski-*virtaaman* lisäksi voidaan määrittää uoman *ylivirtaama* eli määrä, jolloin uomassa kulkeva veden määrä on korkeimmillaan ja vastaavasti *alivirtaama*, jolloin veden määrä on alimmillaan. Nämä kertovat virtaamatilanteen ääripäistä. Virtaamatietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi laskemalla ainemääriä; kuinka paljon jotakin tiettyä ainetta (esimerkiksi fosforia tai kiintoainetta) uomassa kulkee. Nämä tiedot ovat tärkeää tutkimustietoa myös Pyhäjärven kannalta, johon Yläneenjoki lopulta laskee.

Virtaamamittaukset ovat osa loppuvuodesta päättyvän Mittari-hankkeen toimenpiteitä. Kyseisessä hankkeessa selvitetään vesiensuojelutoimien toimivuutta ja tehokkuutta sekä Yläneenjoen sivu-uomista tulevaa kuormitusta. Lisäksi siinä vertaillaan erilaisia mittareita ja niiden huoltotarvetta. Hanketta rahoittaa Varsinais-Suomen liitto. Hankkeessa on virtaamamittausten lisäksi muun muassa selvitetty vedenlaatua ja kuormitusta vesinäyttein sekä käytetty automaattisia vedenlaatumittareita. Hankkeesta saatavia tuloksia voidaan hyödyntää laaja-alaisesti vesiensuojelussa.

Tällä reissulla mittausten tekeminen onnistui hyvin, vaikkakin oli melko aikaa vievää työtä. Haastavinta oli ojan pohjalla liikkuminen kahluuhousuissa, sillä pohjassa oli erikokoisia kiviä ja liukasta mutaa. Palasimme kuitenkin kuivina reissulta ja mittaustulokset saatiin turvallisesti talteen.

Teksti: Nina Hyyppä ja Henna Ryömä, Pyhäjärvi-instituutti

